ఇండియన్ జియోగ్రఫీ స్టడీ మెటీరియల్ - భారతదేశంలోని పీఠభూములు

ద్వీపకల్ప పీఠభూమి, చోటా నాగపూర్ పీఠభూమి, బుందేల్‌ఖండ్ అప్‌ల్యాండ్ మరియు సెంట్రల్ హైలాండ్ భారతదేశంలోని పీఠభూములకు కొన్ని ఉదాహరణలు మాత్రమే. చదునైన పైభాగం ఉండి, 1000 మీటర్ల కంటే తక్కువ ఎత్తు ఉన్న భూభాగాన్ని పీఠభూమి అంటారు. అప్పుడప్పుడు పర్వతాలతో చుట్టుముట్టబడిన ఎత్తైన ప్రాంతం ఇది. పొడవటి ఏటువాలు, లేదా చాలా నిటారుగా ఉండే కొండలు సాధారణంగా ఈ ప్రాంతాన్ని చుట్టుముడతాయి. పీఠభూములు తక్కువ సాపేక్ష ఉపశమనం మరియు కొంత ఎత్తును కలిగి ఉండాలి. భారతదేశంలోని దక్కన్ ప్రాంతంలో, ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉన్న పురాతన పీఠభూములలో ఒకటిగా కనిపిస్తుంది. పీఠభూములు చాలా ఖనిజ వనరులను కలిగి ఉన్నందున ముఖ్యంగా ఉపయోగపడతాయి. ఫలితంగా, పీఠభూమి ప్రాంతాలు అనేక మైనింగ్ కార్యకలాపాలు ఉన్నాయి.

భారతదేశంలోని పీఠభూములు అవలోకనం

భారతదేశంలోని పీఠభూమి అనేది భూమి యొక్క పెద్ద, చదునైన ప్రాంతం, కొన్నిసార్లు పర్వతాలతో చుట్టుముట్టబడి ఉంటుంది కానీ సాధారణంగా పొడవటి ఏటువాలతో చుట్టుముడుతుంది. సాధారణంగా, భూమి యొక్క లోతైన ప్రాంతం నుండి శిలాద్రవం ఉపరితలం పైకి లేచినప్పుడు పీఠభూములు ఏర్పడతాయి కానీ క్రస్ట్‌ను చీల్చలేవు. కొన్ని పీఠభూములు మధ్య భారతదేశంలోని దక్కన్ పీఠభూమి వంటి పర్వత శ్రేణుల నుండి దూరంగా ఉన్నాయి. భారతదేశంలోని పీఠభూముల అవలోకనం క్రింద అందించబడింది:

భారతదేశంలోని పీఠభూములు అవలోకనం	
విశేషాలు	వివరాలు
భారతదేశంలో అతిపెద్ద పీఠభూమి	దక్కన్ పీఠభూమి
భారతదేశంలో ఎన్ని పీఠభూములు ఉన్నాయి	భారతదేశంలో మొత్తం ఏడు పీఠభూములు ఉన్నాయి.
భారతదేశంలోని ప్రధాన పీఠభూములు	మార్వార్ పీఠభూమి, సెంట్రల్ హైలాండ్, బుందేల్‌ఖండ్ అప్‌ల్యాండ్, మాల్వా పీఠభూమి, బాఘేల్‌ఖండ్, చోటా నాగ్‌పూర్ పీఠభూమి, మేఘాలయ పీఠభూమి, దక్కన్ పీఠభూమి మరియు మహారాష్ట్ర పీఠభూమి

భారతదేశ లో పీఠభూములు పటం

భారతదేశంలోని పీఠభూములు APPSC, TSPSC సిలబస్‌లో భూగోళశాస్త్రంలో భాగంగా అధ్యయనం చేయవచ్చు. పీఠభూములు ఒక రకమైన ద్వితీయ భూరూపాలు, వీటిలో పర్వతాలు, మైదానాలు మరియు కొండలు కూడా ఉన్నాయి.

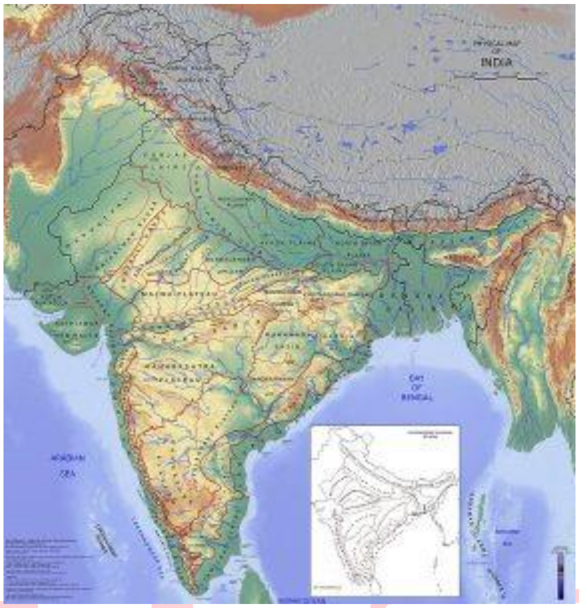

భారతదేశంలో పీఠభూములు

భారతదేశ ద్వీపకల్ప పీఠభూమి స్ఫటికాకార, అగ్ని మరియు రూపాంతర పదార్థాలుగా వివిధ రకాల శిలలతో కూడి ఉంది. గోండ్వానా ఖండం విచ్ఛిన్నం మరియు కదలిక ఫలితంగా, ఇది పురాతన భూభాగాలలో ఒకటిగా ఒకటి. పీఠభూమిపై నిస్సారమైన, విశాలమైన లోయలు మరియు గుండ్రని కొండలు ఉన్నాయి. ఈ పీఠభూమి సెంట్రల్ హైలాండ్స్ మరియు దక్కన్ పీఠభూమిగా విభజించబడింది.

- భారతదేశ పీఠభూములపై ఖనిజ వనరులు పుష్కలంగా ఉన్నాయి.
- భారతదేశంలోని చోటా నాగ్‌పూర్ పీఠభూమిలో అపారమైన ఇనుము, బొగ్గు మరియు మాంగనీస్ నిక్షేపాలు ఉన్నాయి.
- పీఠభూమి ప్రాంతాలలో నది విపరీతమైన ఎత్తు నుండి పడిపోతుంది, కాబట్టి అక్కడ ఒకటి కంటే ఎక్కువ జలపాతాలు ఉండవచ్చు. చోటా నాగ్‌పూర్ పీఠభూమిలోని సుబర్ణరేఖ నదిపై హుండ్రు జలపాతం మరియు కర్ణాటకలోని జోగ్ జలపాతాలు భారతదేశంలోని ఈ జలపాతాలకు రెండు ఉదాహరణలు.
- లావా పీఠభూమిలో, నల్ల నేలలో ఎక్కువ భాగం సమృద్ధిగా మరియు వ్యవసాయానికి అనుకూలంగా ఉంటుంది.
- దక్కన్ ట్రాప్ అని పిలువబడే నల్లటి ధూళి యొక్క మచ్చ ద్వీపకల్ప పీఠభూమి యొక్క ప్రత్యేక లక్షణాలలో ఒకటి. ఈ శిలలు అగ్నిపర్వత విస్ఫోటనంతో తయారైనందున అగ్నిమయంగా ఉంటాయి.
- ద్వీపకల్ప పీఠభూమి యొక్క పశ్చిమ మరియు ఉత్తర అంచులలో ఆరావళి కొండలు ఉన్నాయి.
- ఇవి శిథిలావస్థకు చేరి విరిగిన కొండలను కలిగి ఉన్నాయి. ఇవి గుజరాత్ నుంచి ఢిల్లీకి నైరుతి ఈశాన్య మార్గంలో వెళతాయి.

భారతదేశంలోని పీఠభూములు - ద్వీపకల్ప పీఠభూమి

భారతదేశ పీఠభూమిలలో ద్వీపకల్ప పీఠభూమి ఒకటి. ఇది సుమారు త్రిభుజాకారంలో ఉంటుంది, విస్తారమైన ఉత్తర భారత మైదానం యొక్క దక్షిణ అంచు దీని స్థావరంగా పనిచేస్తుంది మరియు దాని శిఖరం కన్యాకుమారికి దగ్గరగా ఉంటుంది. పీఠభూమి 16 లక్షల చదరపు కిలోమీటర్ల కంటే ఎక్కువ పరిమాణంలో ఉంటుంది మరియు ఇది సాధారణంగా సముద్ర మట్టానికి 600–900 మీటర్ల ఎత్తులో ఉంటుంది.

- ద్వీపకల్ప పీఠభూమి భూమి యొక్క పురాతన భౌగోళిక భూరూపాలలో ఒకటి.
- ఈ ద్వీపకల్పం యొక్క ప్రాథమిక వాలు దాని నదులలో ఎక్కువ భాగం పశ్చిమం నుండి తూర్పుకు ప్రవహిస్తాయి.
- తూర్పు నుండి పడమరకు విచ్ఛిన్నంగా ప్రవహించే ఒక అసాధారణ నది నర్మదా-తప్తి.
- అనేక చిన్న పీఠభూములు, కొండ ప్రాంతాలు, నదీ పరీవాహక ప్రాంతాలు మరియు లోయలు ద్వీపకల్ప పీఠభూమిని ఏర్పరుస్తాయి.
- ఈ నమ్మశక్యం కాని ఘనమైన బ్లాక్ ప్రధానంగా ఆర్కియన్ గ్నీసెస్ మరియు స్కిస్ట్‌లతో రూపొందించబడింది.

భారతదేశంలోని పీఠభూముల రకాలు

భారతదేశంలో మొత్తం ఏడు పీఠభూములు ఉన్నాయి. ఏడు పీఠభూములను మార్వార్ పీఠభూమి, సెంట్రల్ హైలాండ్, బుందేల్‌ఖండ్ అప్‌ల్యాండ్, మాల్వా పీఠభూమి, బాఘేల్‌ఖండ్, చోటా నాగ్‌పూర్ పీఠభూమి, మేఘాలయ పీఠభూమి, దక్కన్ పీఠభూమి మరియు మహారాష్ట్ర పీఠభూమిగా సూచిస్తారు. భారతదేశంలోని ఈ అన్ని రకాల పీఠభూములు క్రింద చర్చించబడ్డాయి.

దక్కన్ పీఠభూమి

- దక్కన్ పీఠభూమి దాదాపు 500,000 చదరపు కిలోమీటర్ల విస్తీర్ణంలో విస్తరించి ఉంది.
- దీని త్రిభుజాకార ఆకారం వాయువ్యంలో సత్పురా మరియు వింధ్య, ఉత్తరాన మహాదేవ్ మరియు మైకల్, పశ్చిమాన పశ్చిమ కనుమలు మరియు తూర్పున తూర్పు కనుమల ద్వారా నిర్వచించబడింది.
- దక్కన్ పీఠభూమి సాధారణంగా సముద్ర మట్టానికి 600 మీటర్ల ఎత్తులో ఉంటుంది. ఉత్తరాన 500 మీటర్ల నుండి దక్షిణాన 1000 మీటర్ల వరకు, ఎత్తు మారుతుంది.
- దాని ప్రధాన నదుల ప్రస్తుత దిశ దాని సాధారణ వాలు యొక్క నమ్మకమైన సూచనను అందిస్తుంది, ఇది పశ్చిమం నుండి తూర్పుకు ప్రవహిస్తుంది.

మహారాష్ట్ర పీఠభూమి

- మహారాష్ట్రలో నెలకొని ఉన్న మహారాష్ట్ర పీఠభూమి దక్కన్ పీఠభూమికి ఉత్తర భాగాన్ని కలిగి ఉంది. చాలా ప్రాంతం లావాచే సృష్టించబడిన బసాల్టిక్ శిలలతో కూడి ఉంది.
- వాతావరణం కారణంగా ఈ ప్రాంతం రోలింగ్ ప్లెయిన్ రూపాన్ని సంతరించుకుంది.
- క్షితిజ సమాంతర లావా షీట్‌లు డెక్కన్ ట్రాప్ యొక్క స్టెప్-లాంటి స్థలాకృతిని ఉత్పత్తి చేశాయి.
- గోదావరి, భీమా మరియు కృష్ణ యొక్క విశాలమైన మరియు నిస్సారమైన బేసిన్లు చదునైన-పైభాగం, ఏటవాలు-వైపుల కొండలు మరియు పర్వతాలతో చుట్టుముట్టబడ్డాయి.
- నల్ల పత్తి నేల అయిన రేగూరు ఈ ప్రాంతం మొత్తాన్ని కప్పేస్తుంది.

మార్వార్ పీఠభూమి

- మార్వార్ పీఠభూమి తూర్పు రాజస్థాన్‌లో ఉంది. ఆరావళికి తూర్పున మార్వార్ పీఠభూమి, పశ్చిమాన మార్వార్ మైదానం ఉన్నాయి.

- మార్వార్ పీఠభూమి తూర్పున పడిపోతుంది మరియు సాధారణంగా సముద్ర మట్టానికి 250 మరియు 500 మీటర్ల మధ్య ఉంటుంది.
- దీని భాగాలు వింధాయన్ యుగంలోని సున్నపురాయి, ఇసుకరాయి మరియు షేల్స్.
- వాయువ్యంలో చంబల్ నదిని కలిపే ముందు, బనాస్ నది మరియు దాని ఉపనదులు, బెరాచ్ నది మరియు ఖరీ నది ఆరావళి పర్వత శ్రేణిలో ఉద్భవించాయి.
- ఈ నదుల కోత చర్య కారణంగా పీఠభూమి పైభాగం రోలింగ్ మైదానంగా కనిపిస్తుంది.

మాల్వా పీఠభూమి

- మాల్వా పీఠభూమి, సాధారణంగా వింధ్యన్ కొండల ఆధారంగా త్రిభుజం ఆకారంలో ఉంటుంది, పశ్చిమాన ఆరావళి పర్వతాలు, ఉత్తరాన మధ్యభారత్ పత్తర్ మరియు తూర్పున బుందేల్‌ఖండ్‌లు ఉన్నాయి.
- నర్మదా, తాపి మరియు మహి నదులు ఈ పీఠభూమి యొక్క రెండు పారుదల బేసిన్‌ల నుండి అరేబియా సముద్రంలోకి ప్రవహిస్తాయి, చంబల్ మరియు బెత్వా బంగాళాఖాతంలో ఖాళీ చేయడానికి యమునా నదిని కలుస్తాయి.
- ఇది ఉత్తరాన చంబల్ మరియు కాళీ, సింధ్ మరియు పర్బతి వంటి అనేక కుడి ఒడ్డు ఉపనదుల ద్వారా ప్రవహిస్తుంది.
- సింధ్ యొక్క కెన్, బెట్వా మరియు ఎగువ కోర్సులు కూడా చేర్చబడ్డాయి.
- ఇది నల్ల నేలతో కప్పబడి ఉంటుంది మరియు భారీ లావా ప్రవాహంతో కూడి ఉంటుంది.
- ఈ పీఠభూమి యొక్క ఏటవాలు ఉపరితలం నదులు గుండా వెళుతుంది. పీఠభూమి యొక్క ప్రత్యేక లక్షణం ఉత్తరాన ఉన్న చంబల్ లోయలు

APPSC/TSPSC Sure shot Selection Group

సెంట్రల్ హైలాండ్

- మార్వార్ లేదా మేవార్ అప్‌ల్యాండ్‌కు తూర్పున సెంట్రల్ హైలాండ్, దీనిని మధ్యభారత్ పత్తర్ లేదా మధ్యభారత్ పీఠభూమి అని కూడా పిలుస్తారు.

- పీఠభూమి ఎక్కువగా చంబల్ నది పరీవాహక ప్రాంతంతో కూడి ఉంటుంది, ఇది చీలిక లోయలో ప్రవహిస్తుంది.
- రాణా ప్రతాప్ సాగర్ నుండి ఉద్భవించే కాళీ సింధ్, మేవార్ పీఠభూమిని దాటే బనాస్ మరియు మధ్యప్రదేశ్ నుండి ఉద్భవించే పర్వాన్ మరియు పర్బతి దీని ప్రాథమిక ఉపనదులలో కొన్ని.
- ఇది ఇసుకరాయితో నిర్మించిన గుండ్రని కొండలతో మెల్లగా అలలుగా ఉండే పీఠభూమి.
- చంబల్ నది యొక్క లోయలు లేదా బాడ్ల్యాండ్‌లు ఉత్తరాన ఉన్నాయి. ఇక్కడ దట్టమైన అడవులు ఉన్నాయి.

బుందేల్‌ఖండ్ అప్‌ల్యాండ్

- యమునా నది, మధ్యభారత్ పత్తర్, వింధ్యన్ స్కార్ప్‌ల్యాండ్స్, మాల్వా పీఠభూమి మరియు యమునా నది వరుసగా ఉత్తర మరియు పశ్చిమాన బుందేల్‌ఖండ్ ఎత్తైన ప్రాంతాలను ఆనుకుని ఉన్నాయి.
- పీఠభూమి అనేది వింధ్యన్ స్కార్ప్ నుండి యమునా నది వైపు క్రిందికి దిగే గ్రానైట్ మరియు గ్నీస్‌లతో కూడిన బుందేల్‌ఖండ్ గ్నీస్ యొక్క పాత విచ్ఛేదమైన ఎత్తైన ప్రదేశం.
- బుందేల్‌ఖండ్ అప్‌ల్యాండ్ మధ్యప్రదేశ్‌లోని నాలుగు జిల్లాలు మరియు ఉత్తరప్రదేశ్‌లోని ఐదు జిల్లాలతో రూపొందించబడింది.
- ఈ ప్రాంతం యొక్క ప్రత్యేక లక్షణం గ్రానైట్ మరియు ఇసుకరాయి కొండల సమాహారం.
- దాని గుండా ప్రవహించే నదుల ఎరోసివ్ యాక్టివిటీ కారణంగా, ఇది ఒక తరంగాల (తరంగాల) ఉపరితలం కలిగి ఉంటుంది, ఇది వ్యవసాయానికి అనువుగా ఉంటుంది.
- ఈ పీఠభూమి బెత్వా, ధసన్ మరియు కెన్‌తో సహా అనేక ప్రవాహాల ద్వారా ప్రయాణిస్తుంది.

బఘేల్ ఖండ్

- మైకల్ శ్రేణికి ఉత్తరాన బఘేల్ ఖండ్ పీఠభూమి ఉంది. ఇది తూర్పున గ్రానైట్ మరియు పశ్చిమాన సున్నపురాయి మరియు ఇసుకరాయితో తయారు చేయబడింది.
- సోన్ నది బఘేల్ ఖండ్ ఉత్తర సరిహద్దును నిర్వచిస్తుంది.
- పీఠభూమి మధ్యలో, ఒక జలాశయం మహానది నదీ వ్యవస్థను ఉత్తరాన సోన్ డ్రైనేజీ వ్యవస్థ నుండి విభజిస్తుంది.
- భన్రెర్ మరియు కైమూర్ ద్రోణి అక్షానికి దూరంగా ఉన్నాయి.
- ఈ వర్గాల మొత్తం సమాంతరత చూస్తే పెద్ద ఆటుపోట్లు ఏమీ జరగలేదని అర్థమవుతోంది.

ఛోటా నాగపూర్ పీఠభూమి

- భారత ద్వీపకల్పం యొక్క ఈశాన్య విస్తరణ అయిన చోటానాగ్పూర్ పీఠభూమి ఎక్కువగా గోండ్వానా శిలలతో కూడి ఉంది. ఈ ప్రాంతంలో జార్ఖండ్, ఛత్తీస్గఢ్ ఉత్తర ప్రాంతం, పశ్చిమ బెంగాల్లోని పురూలియా జిల్లా ఉన్నాయి.
- సోన్ నది పీఠభూమికి వాయవ్యంగా గంగానదిలో ప్రవహిస్తుంది.

- ఇది వివిధ దిశలలో ప్రవహించే అనేక నదులు మరియు ప్రవాహాల ద్వారా ప్రవహిస్తుంది కాబట్టి, పీఠభూమి రేడియల్ డ్రైనేజీ నమూనాను కలిగి ఉంది.
- దామోదర్, సుబర్ణరేఖ, ఉత్తర కోయల్, దక్షిణ కోయల్ మరియు బార్కర్ వంటి నదులు గణనీయమైన డ్రైనేజీ బేసిన్లను ఏర్పరచుకున్నాయి.
- దామోదర్ నది ఈ ప్రాంతం మధ్యలో పడమర నుండి తూర్పుకు విస్తరించిన చీలిక లోయలో ఉంది. భారతదేశానికి బొగ్గు యొక్క ప్రాథమిక వనరు ఇక్కడ, గోండ్వానా బొగ్గు క్షేత్రాలలో ఉంది.
- ఛోటానాగ్పూర్ పీఠభూమికి ఈశాన్య దిశలో రాజ్మహల్ కొండలు ఉన్నాయి, ఇవి ఎక్కువగా బసాల్ట్తో తయారు చేయబడ్డాయి మరియు లావా ప్రవాహాలతో కప్పబడి ఉన్నాయి.

మేఘాలయ పీఠభూమి

- ద్వీపకల్ప పీఠభూమి రాజ్ మహల్ కొండల మీదుగా మేఘాలయ లేదా షిల్లాంగ్ పీఠభూమికి చేరే వరకు తూర్పు దిశగా కొనసాగుతుంది. షిల్లాంగ్ (1,961 మీ) పీఠభూమిలో ఎత్తైన శిఖరం.
- గారో-రాజ్ మహల్ గ్యాప్ ఈ పీఠభూమిని ప్రధాన బ్లాక్ నుండి వేరు చేస్తుంది.
- డౌన్ ఫాల్టింగ్ వల్ల ఈ గ్యాప్ ఏర్పడింది. తరువాత, ఇది గంగ మరియు బ్రహ్మపుత్ర యొక్క అవక్షేప నిక్షేపాలతో నిండి ఉంది.
- మేఘాలయ పీఠభూమి బ్రహ్మపుత్ర లోయ వైపు ఉత్తరం వైపు, దక్షిణంగా సుర్మా, మేఘనా నదుల వైపు ప్రవహిస్తుంది.
- దీని పశ్చిమ సరిహద్దు బంగ్లాదేశ్ సరిహద్దుకు దగ్గరగా ఉంటుంది.
- పీఠభూమి (700 మీ) యొక్క పశ్చిమ, మధ్య మరియు తూర్పు విభాగాలను వరుసగా ఖాసీ-జైంతియా హిల్స్ (1,500 మీ), మికిర్ హిల్స్ (900 మీ), మరియు గారో హిల్స్ (900 మీ) అని పిలుస్తారు.

భారతదేశంలో పీఠభూముల ప్రాముఖ్యత

భారతదేశంలోని పీఠభూములు భారతదేశ ఫిజియోగ్రఫీ యొక్క ముఖ్యమైన లక్షణాలలో ఒకటి మరియు ఇది సహజ వనరులను సమృద్ధిగా కలిగి ఉంది, ఇది దేశం యొక్క భౌగోళిక మరియు జీవ వైవిధ్యాన్ని పెంచింది. పీఠభూమి ఎల్లప్పుడూ అనేక చారిత్రక సంఘటనలకు కనెక్ట్ అవ్వడానికి మరియు పాత శిలలతో జీవవైవిధ్యాన్ని కనుగొనడానికి మిమ్మల్ని అనుమతించే ప్రకృతి యొక్క అద్భుతమైన అంశం. భారతదేశంలో అనేక ప్రాంతాలు మరియు సరిహద్దుల్లో విస్తరించి ఉన్న అనేక రకాల ద్వీపకల్ప పీఠభూములు ఉన్నాయి. ఈ త్రిభుజం సంఘటనలు చిన్న కొండల రూపాన్ని కలిగి ఉంటాయి, చుట్టూ సుందరమైన దృశ్యాలు మరియు వివిధ జంతు మరియు వృక్ష జాతులు ఉన్నాయి.

భారతదేశంలోని పీఠభూములు చాలా గుర్తించదగిన లక్షణాలను కలిగి ఉన్నాయి. ఈ లక్షణాల కారణంగా భారతదేశం యొక్క సహజ ఆవాసాలు విభిన్నంగా మరియు మారుతూ ఉంటాయి.

- ఖనిజాల రిజర్వాయర్లు

- జల విద్యుత్ ఉత్పత్తి
- వ్యవసాయం మరియు జంతువుల పెంపకం

Geography Related articles	
సౌర వ్యవస్థ	భారతీయ రుతుపవనాలు మరియు వాటి లక్షణాలు
భారతదేశం యొక్క వాతావరణం	భారతదేశంలోని మడ అడవులు
తెలంగాణ జియోగ్రఫీ - వృక్షసంపద మరియు అడవులు	ఆంధ్ర ప్రదేశ్ భూగోళశాస్త్రం స్టడీ మెటీరియల్

మరింత చదవండి:	
తాజా ఉద్యోగ ప్రకటనలు	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
ఉచిత స్టడీ మెటీరియల్ (APPSC, TSPSC)	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
ఉచిత మాక్ టెస్టులు	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి